

Prædiken til Trinitatis søndag

Matt. 28, 16-20

Ordene til i dag klinger nok velkendt i de flestes ører, for det er til dels de ord, der lyder hver gang, der holdes barnedåb. Det gør der jo fra tid til anden her i kirken, og al dåb er i sit væsen barnedåb – også voksendåb. Ethvert menneske – barn som voksen – skal møde dåbens tilsagn på nøjagtig de samme vilkår – vilkår, der alene består i, at vi ikke skal møde op med eller præstere en eller anden form for tro eller bekendelse af os selv, men bare modtage dåben, som den er. Alle er lige for dåben, og dåben har ingen anden grund end Guds nådes ord.

Historisk set har dåben altid haft en forholdsvis stærk stilling her i landet, om end dåbsprocenten har været dalende i de senere år. Det er naturligvis beklageligt, men at dåben har stået så stærkt, som den tidligere gjorde – ja, det skyldes da ikke mindst Grundtvig. Men dåben kunne især i de gudelege vækkelsers tid give anledning til anfægtelse, og som regel var det den præst, der skulle foretage dåben, der var den direkte årsag til anfægtelsen. Problemet var, at man ikke kunne være sikker på, at præsten nu også havde den rigtige tro, og havde han ikke det – ja så kunne det jo nok være tvivlsomt, om den dåb, som præsten døbte med,

nu også var gyldig. Sådant en tvivl om dåbens gyldighed kunne jo nok gnave noget i folk, og blev tvivlen og anfægtelsen for stor – ja, så blev folk rådet til at blive døbt igen – og dét selvfølgelig af en præst, der kunne garantere at besidde den rigtige tro, hvordan man så end kan garantere den slags.

Tvivl om dåbens gyldighed lå også bag en lidt sælsom episode, der udspillede sig i Skævinge oppe i Nordsjælland i 1666, hvor den lutherske ortodoksi med al sin rettroenhed og stivnede dogmatisme herskede i kirken. Mere konkret, så bestod episoden i, at en jordemoder i den bedste mening forrettede en dåb med øl, fordi hun ikke var sikker på, at det nyfødte barn var stærk nok til at leve så længe, at der kunne blive tid til at hente et fad med vand – endsige præsten. Jordmoderen må have været en handlekraftig kvinde, for resolut tog hun, hvad hun havde inden for rækkevidde – en kande øl – som hun så brugte til at døbe barnet med.

At jordmoderen døbte barnet var der for så vidt hverken noget galt eller underligt i, for der var tale om en nøddåb, men alligevel var hele situationen – nå ja – lige til øllet. Barnets mor blev så bedrøvet, at hun næsten mistede forstanden, og barnets far var så

bekymret over dåbens gyldighed, at han inderligt ønskede, at barnet blev døbt igen. Sagen endte hos biskoppen over Sjællands Stift, der sendte sagen videre til professorerne ved Det Teologiske Fakultet ved Københavns Universitet for at få en udtalelse om, hvad der teologisk set var forsvarligt at foretage sig i denne sag.

Sagen blev vendt og drejet af de lærde professorer, og de udtalte, at dåben var aldeles ugyldig, fordi den var blevet forrettet med øl og ikke med vand efter sakramentets rette indstiftelse. Derfor blev det tilrådet, at barnet blev døbt igen – denne gang med vand og af en præst lige efter bogen. Jorde-moderens handling blev anset for at være en grov forseelse, og hun måtte derfor udstå kirkens disciplin og fik en påtale.

En påtale kunne en dansk adelskvinde først i 1620'erne ikke nøjes med, da hun – igen – var indblandet i en sag om dåb af voksdukker. Det var på Christian IV.'s tid, og den ellers så frygtløse konge var hunderød for alt, hvad der havde med overtro og sort magi at gøre. Og det havde voksdukker. På forskellig vis kunne døpte voksdukker – troede folk – bruges til at spolere andres liv og velfærd, og det var i sagens natur strengt forbudt at døbe voksdukker. Historien vil vide, at denne adelskvinde var indblandet i en sag, der medførte, at en anden adelskvinde mistede 17 børn – enten fordi de døde som spæde, var dødfødte eller blev aborteret kort inden fødslen.

For at en voksdukke kunne få sine uhyggelige kræfter, måtte den døbes – og det af en præst, naturligvis. Først gik adelskvinden med voksdukken i sin armhule i 9 måneder –

den tid, som et foster bæres i kvindens mave. Så fulgte dåben af voksdukken, og den fik navn efter den, der skulle rammes af ulykke. Herefter blev voksdukken rituelt dræbt og sat ned i gulvet under den arme adelskvindes faste plads i kirken. Og så skete altså det uhyggelige, at alle børnene døde – enten som små eller inden fødslen.

Med til historien hører, at et par bondekoner stod ”fadder” til voksdukken, og én af dem har nok ikke kunnet tie stille. I alle fald kom sagen frem i lyset, og bondekonerne blev brændt som hekse. Den præst, der havde deltaget i dåben af voksdukken var i mellemtiden forsvundet, og adelskvinden fik sig snoet fri af alle anklager. Men da hun kort efter igen var indblandet i en sag om dåb af voksdukker – ja, da slap hun ikke så let. Bødlens økse faldt, adelskvindens hoved trillede, og kun hendes adelige byrd blev hendes redning fra døden på bålet – hendes redning fra at blive brændt levende.

Brændt levende var også en kvindelig præst på Sjælland tæt på at blive sidste forår. I alle fald blev hun ristet over den sagte ild i *Kristeligt Dagblads* spalter, da det kom frem, at hun havde døbt en lang række dukker og bamser. Biskoppen i Helsingør var ikke begejstret for præstens virksomhed – og det med rette. Med fare for at lyde som en højkirkelig sakramentalist, så må jeg sige, at dåb af bamser og dukker tangerer vanhellig leg med det hellige – tangerer leg med dåbens sakramente.

Og hvor vil jeg så hen med disse episoder og historier, der alle knytter sig til dåben på forskellig vis? Jo, først og fremmest må det slås fast, at dåbens sakramente er Guds –

det er ham, der handler i sakramentet. Derfor: måtte præsten være nok så ugudelig, så gør det ikke dåben ugyldig. Dåb handler om levende menneskers relation til Gud – den dåb, der står og falder med det Gudsord, der lyder ved dåben. For ganske som ved nadveren er det Gudsordet, der er det bærende, sådan som vi skal synge det om lidt med Grundtvig:

Herrens røst var over vandet,
Herrens røst i dåbens ord,
Herrens røst og intet andet
igenføder her på jord.

At foretage dåb er ikke noget, der bliver gjort for sjov. Nej, dåben er en gave, der ikke skal drives gæk med – en gave til os mennesker. For ved dåben modtager vi et tilsagn om, at vi skal tilhøre den korsfæstede og opstandne Jesus Kristus – den Jesus Kristus, der vil være med os ”alle dage indtil verdens ende”, som det netop lyder i evangeliet til i dag.

Det har vi hans ord for, og sådan en gave skal man ikke pjatte med ved at døbe bamser og dukker af hverken den ene eller anden slags – eller i selvtretfærdig anfægtelse måske fortvivle over dåbens gyldighed, hvis præsten forekommer én at være en ugudelig krabat. Dåben skal vi omgås med respekt – den dåb, hvormed vi modtager et tilsagn om, at Gud vil være vores Gud i både liv og død.

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, Søn og Helligånd, du som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed. Amen

Søren Wogensen

Vemb, Bur og Gørding

Salmer:

726, 418, 318, 388, 473, 403

Redaktion

Valgmenighedspræst
Margrethe Dahlerup Koch
V. Strandbjerg 32
6950 Ringkøbing
mdkoch@mail.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk